

سرشناسه: چینی ساز، میترا

عنوان: اقتصاد

مشخصات نشر: تهران: انتشارات بین المللی گاج: ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۱۸۸ ص جدول.

فروست: این کتاب از مجموعه کتاب های خط ویژه گاج می باشد.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۵۹-۴۷۶-۰۰

وضعیت فهرست نویسی: فیپای مختصر.

شماره ی کتابشناسی ملی: ۴۶۲۸۴۳۸

[ناشر: انتشارات بین المللی گاج]

[مدیر مسئول: مهندس ابوالفضل جوکار]

[واحد پژوهش و برنامه ریزی کتاب های: خط ویژه]

[مدیران تألیف: علیرضا مزرعتی - مهندس علیرضا شعبانی نصر]

[عنوان کتاب: اقتصاد]

[مؤلف: میترا چینی ساز]

[برنامه ریزی و امور اجرایی: حکیم رجبی]

[ویراستار علمی: محمد اکبری - طیبه چمن]

[ویراستار فنی: سحر رجبعلیان]

[سرپرست واحد فنی و گرافیک: صغری قربانی]

[صفحه آرایی: مریم ناییبی - الناز دارانی]

[حروف نگاران: نرگس خانکی]

[طراح شکل: سمیه اعظمی] + [طراح جلد: منصور سمواتی]

[آماده سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: گاج] + [لیتوگرافی: امین]

[چاپ خانه و صحافی: صبح فردا] + [ناظر چاپ: علی مزرعتی]

[نوبت چاپ: اول (۱۳۹۶)] + [شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه]

[دفتر مرکزی: تهران، خیابان انقلاب، بین چهار راه ولیعصر (عج) و خیابان فلسطین، شماره ۹۱۹]

[تلفن: ۰۲۱ - ۶۴۲۰]

[سرویس پیام کوتاه (SMS): ۱۰۰۰۴۲۵] + [صندوق پستی: ۳۷۷ - ۱۳۱۴۵]

[پایگاه اینترنتی: www.gaj.ir]

[قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان]

دوست عزیز جهت آگاهی از آخرین اخبار و اطلاعات کتاب های منتشر شده لطفاً پایه و رشته ی تحصیلی خود را به شماره ی SMS ۱۰۰۰۴۲۵ نمایید.

توجه: به موجب ماده ی ۵ قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱ کلیه ی حقوق این کتاب برای انتشارات بین المللی گاج محفوظ می باشد و هیچ شخص حقیقی یا حقوقی مق استفاده از آن را ندارد و متخلفین به موجب این قانون تمت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

مقدمه مؤلف

میترای چینی ساز

به نام او که یادش ترانه‌ی عارفانه‌ی زندگی است

■ سخن اول

«کودک از مسئول سیرک پرسید:

چرا فیل به این بزرگی را با طنابی به این ضعیفی بسته‌اید؟ او می‌تواند با یک حرکت، خود را آزاد کند!

مسئول سیرک گفت: ممکن نیست، زیرا او با یک تصویر ذهنی بسیار قوی بسته شده است!

کودک پرسید: چگونه؟

مسئول سیرک گفت: وقتی فیل کوچک بود، مدتی او را با طناب محکم بستیم، تلاش او برای رهایی نتیجه‌ای نداشت و از آن زمان دیگر تلاشی برای آزادی نکرده است، زیرا به این باور رسیده که قادر به انجام این کار نیست»

شاید دیگران درس خواندن و موفقیت در کنکور را در نظر ما سخت نشان داده باشند، شاید نیز در چندین آزمون ناموفق، خود به این باور رسیده باشیم. اکنون وقت آن رسیده که باور خود را تغییر دهیم و بدانیم که می‌شود به موفقیت دست یافت. حتی آسان‌تر از آن‌چه تصورش را می‌کنیم.

■ سخن آخر

بسیاری از موفقیت‌ها در زندگی انسان از همین‌جا شروع می‌شود؛ نمی‌دانیم اولین کسی که ما را دعوت به تلاش کرد و پس از آن وسوسه‌ی موفقیت را در ذهنمان تقویت کرد، معلم بود یا کتاب، دوست بود یا ...

دنیای اطراف ما پر است از معلمان خوب، کتاب‌های علمی و دوستان امیددهنده، یا حتی دشمنانی که از سر لجبازی با آن‌ها به موفقیت دست می‌یابیم، مهم نیست!

مهم این است که همیشه به یاد داشته باشیم آن شمعی را که به کبریت گفت: «تو عامل روشنایی و مهم بودن من در تاریکی‌ها هستی»

کبریت گفت: «عامل روشنایی تو ریسمان درون توست!»

امید که، عامل آگاهی به نیروهای درونی‌تان باشیم.

■ این کتاب برگ سبزی است که حاصل ماه‌ها مطالعه، گردآوری و تلاش شبانه‌روزی من و پیگیری‌های مجموعه‌ی محترم و سخت‌کوش

انتشارات بین‌المللی گاج می‌باشد که با هدف پوشش دادن هرچه کامل‌تر و دقیق‌تر مطالب و مفاهیم کتاب درسی و با رویکرد موفقیت شما

در کنکور پیش‌روی منتشر شده است. باشد که راهی باشد به سوی موفقیت‌تان

■ تقدیم به تمام معلمان عزیز

آن‌ها قامت استوارشان به زیر بار محبت و در مسیر روشننگری خمیر و وجودشان به ما توان ادامه دادن بخشید.

بخش اول: مقدمات

- ۷ فصل اول: اقتصاد چیست
- ۱۷ فصل دوم: آشنایی با شاخص‌های اقتصادی

بخش دوم: تولید و بازار

- ۳۷ فصل اول: تولید
- ۴۹ فصل دوم: بازار

بخش سوم: مدیریت کلان اقتصادی

- ۶۳ فصل اول: دولت و اقتصاد
- ۷۲ فصل دوم: اقتصاد و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- ۷۹ فصل سوم: بودجه دولت

بخش چهارم: توسعه اقتصادی

- ۹۷ فصل اول: مفاهیم و معیارهای توسعه
- ۱۰۵ فصل دوم: توزیع درآمد و فقر
- ۱۱۵ فصل سوم: دولت و توسعه

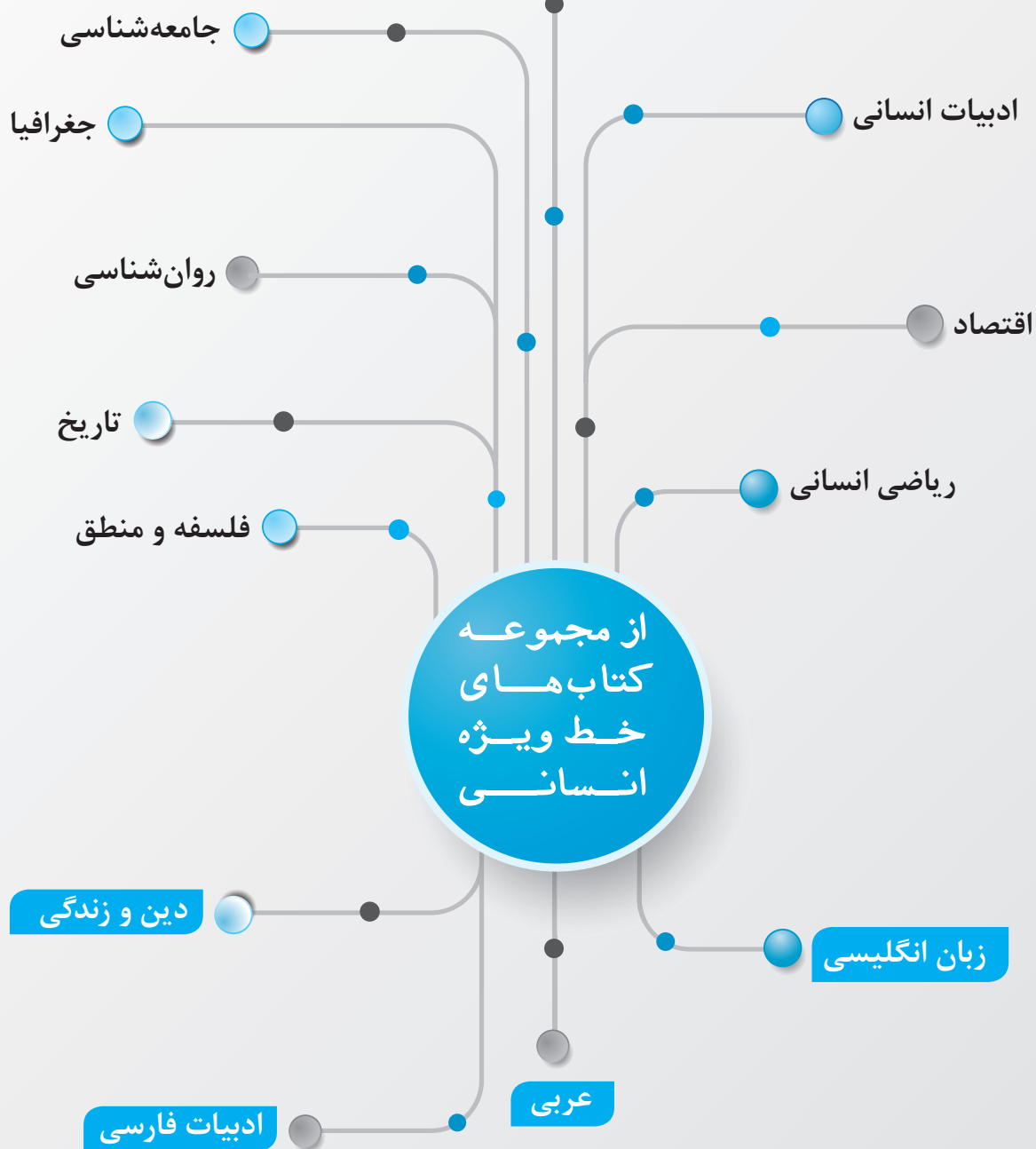
بخش پنجم: نهادها و بازارهای مالی

- ۱۲۱ فصل اول: پول
- ۱۳۳ فصل دوم: بانک
- ۱۴۲ فصل سوم: بورس

بخش ششم: اقتصاد جهان

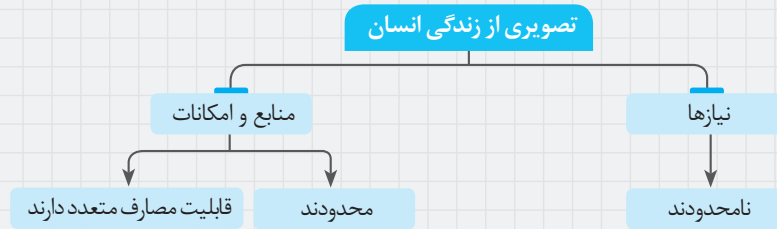
- ۱۴۹ فصل اول: تجارت بین‌الملل
- ۱۵۶ فصل دوم: آشنایی با برخی نهادها و مؤسسات مؤثر در اقتصاد جهان
- ۱۶۸ آزمون جامع شماره ۱
- ۱۷۰ آزمون جامع شماره ۲
- ۱۷۳ آزمون جامع شماره ۳
- ۱۷۶ آزمون جامع شماره ۴

عربی انسانی

بخش ۱ / فصل ۱: اقتصاد چیست؟

هر انسانی برای ادامه زندگی باید نیازهای خود را برآورده سازد.

◆ محرک فعالیت و تلاش انسان ← نیازها هستند

◆ منبع رفع نیازها ← منابع و امکانات هستند

◆ بعد از رفع هر نیاز ← احساس رضایت حاصل می‌شود

◆ بعد از رفع یک نیاز ← احساس بی‌نیازی حاصل نمی‌شود ← نیاز جدیدی پیدا می‌شود ← «نیازها نامحدودند»

← فعالیت و تلاش انسان بیشتر می‌شود ← انسان موجودی سیری ناپذیر است.

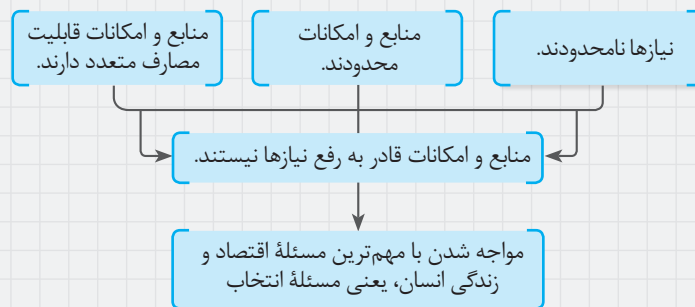
◆ **محدودند:** الف) منابع و امکانات هر چقدر هم که زیاد باشند محدودند «زمین‌های کشاورزی، ذخایر معدنی، سرمایه و نیروی کار» و یا اینکه آن گروه که بازدهی بالایی دارند کم هستند و یا هزینه بهره‌برداری بالایی دارند.

ب) بسیاری از ذخایر معدنی ناشناخته هستند.

ج) دانش فنی بشر برای بهره‌برداری از بسیاری از آنها کم است.

◆ **قابلیت مصارف متعدد دارند:** یعنی از آنها می‌توان برای رفع نیازهای مختلف و متنوع استفاده کرد که این ویژگی خود باعث محدودیت منابع و امکانات می‌شود. به عبارت دیگر این منابع و امکانات هم امکان مصارف متعدد دارند و هم با روش‌های مختلف می‌توان از آنها استفاده کرد.

ویژگی منابع و امکانات

◆ با توجه به محدودیت منابع و امکانات انسان نمی‌تواند تمام نیازهای خود را برطرف کند. بنابراین ناگزیر بایستی دست به **انتخاب** بزند و بین نیازهای خود آن گروه را که **اولویت** بیشتری دارد انتخاب کند.

◆ از طرفی با توجه به **کاربردهای مختلف** منابع باید در مورد نحوه استفاده از آنها و نیز روش مناسب دست به **انتخاب** بزند.

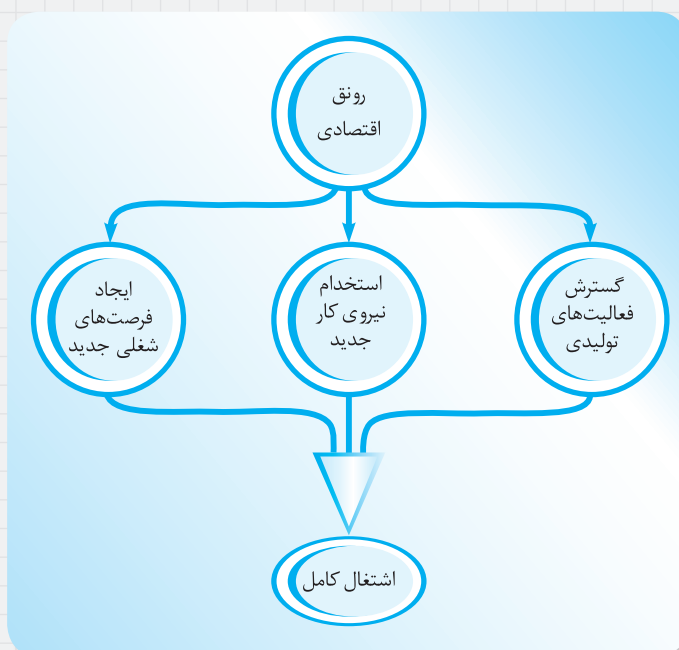
سؤال: بهترین روش استفاده از منابع و امکانات چه می‌باشد؟

پاسخ: بهترین روش این است که: }
 ◆ بتوان بیشترین مقدار تولید را از منابع تولیدی موجود به دست آورد.
 ◆ سطح بالاتری از رفاه را در جامعه فراهم کند.

انسان از گذشته به دنبال یافتن بهترین روش استفاده از منابع و امکانات و نیز بهترین انتخاب بوده است:

نکته مهم:

۲) ثبات قیمت‌ها:

«جلوگیری از افزایش بی‌رویه قیمت‌ها»

دولت‌ها موظفند از افزایش بی‌رویه و نوسانات قیمت‌ها جلوگیری کنند، زیرا در شرایط تورم بالا، قیمت کالا و خدمات با سرعت زیاد افزایش می‌یابد و اقتصاد دچار اختلال و مشکل می‌شود و از آن جایی که همراه با تورم، درآمد افراد ضعیف جامعه افزایش نیافته است این گروه برای تأمین نیازهای خود با مشکلات زیادی مواجه می‌شوند که موجب کاهش سطح رفاه عمومی جامعه می‌شود.

کافه نکته

- ۱) تورم به معنی افزایش سطح عمومی قیمت‌ها می‌باشد، یعنی افزایش قیمت در تمام کالاها و خدمات رخ می‌دهد.
- ۲) دولت‌ها با به‌کارگیری سیاست‌های مناسب مانع افزایش بی‌رویه قیمت‌ها می‌شوند و رشد قیمت‌ها را ثابت نگه می‌دارند.

۳) رشد و توسعه اقتصادی

سطح زندگی و امکانات مردم جوامع در حال توسعه با مردم جوامع توسعه‌یافته فاصله بسیار زیادی دارد. بنابراین دولت‌های جوامع در حال توسعه برای کم کردن این فاصله و رسیدن به توسعه اقتصادی و پیشرفت باید تلاش زیادی کنند و سیاست‌گذاری‌های مهمی در زمینه اقتصاد انجام دهند.

کافه نکته

- ۱) در واقع سیاست‌های اقتصادی دولت می‌تواند حرکت به سمت توسعه را کند و یا برعکس بر سرعت آن بیفزاید. «مهم این است که چه سیاستی باعث سرعت پیشبرد به این هدف اساسی شود.»
- ۲) با بررسی وضعیت کشورهای توسعه‌یافته به اهمیت نقش دولت‌ها در این موفقیت پی می‌بریم.
- ۳) در اکثر کشورهای در حال توسعه دولت‌ها با قدرت تمام برای رسیدن به رشد و توسعه بیشتر، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری می‌کنند و وارد عرصه اقتصاد می‌شوند.

۴- بهبود وضع توزیع درآمد

کافه نکته

- ۱) فقر گسترده مانعی بر سر راه توسعه همه‌پایه در جوامع است بنابراین دولت‌ها با توجه به این مسئله مهم به طراحی و اجرای سیاست‌هایی می‌پردازند که بتواند فقر را در جامعه مورد کند.
- ۲) به نظر اقتصاددانان رفع فقر و حمایت از اقشار کم‌درآمد جامعه راهی برای گسترش توسعه اقتصادی و افزایش سرعت روند توسعه‌یافتگی است.
- ۳) مصلحان اجتماعی و معلمان اطلاق نیر بر ضرورت حمایت و کمک اقشار ثروتمند به قشر کم‌درآمد تأکید زیادی می‌کنند.
- ۴) امروزه برای بهبود زندگی فقرا، نهضت‌های اجتماعی - سیاسی بزرگی شکل گرفته و گسترش یافته است.

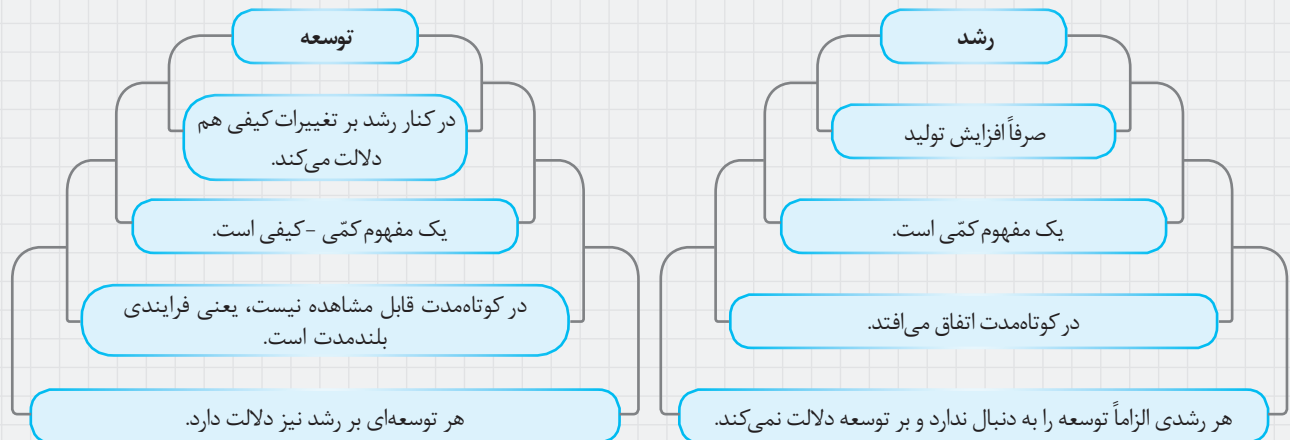
بخش ۴ / فصل ۱: مفاهیم و معیارهای توسعه

جمعیت کره زمین

کشورهای در حال توسعه

کشورهای پیشرفته (توسعه یافته)

دسته اول، گروه کوچک و پرفاهی از افراد است که کشورهای توسعه یافته یا (پیشرفته) نامیده می شوند. دسته دوم، گروه بزرگی از انسان های فقیر و محروم است که کشورهای در حال توسعه را تشکیل می دهند. برای بررسی وضعیت این دو گروه کشور ابتدا بایستی با دو واژه رشد و توسعه آشنا شویم.

چه زمانی می گوئیم توسعه در جامعه اتفاق افتاده است:

- هرگاه در کنار افزایش تولید « یعنی رشد » به شاخص های کیفی نظیر موارد زیر دست یابیم:
- (۱) بهبود وضعیت مردم در بهداشت
  - (۲) افزایش نرخ امید به زندگی
  - (۳) بهبود وضعیت مردم در سلامت
  - (۴) دسترسی به آب سالم
  - (۵) برخورداری از امکانات آموزشی
  - (۶) مشارکت مؤثر در فعالیتهای سیاسی - اجتماعی
  - (۷) کاهش نرخ مرگ و میر نوزادان
  - (۸) کاهش نرخ فقر
  - (۹) بهبود توزیع درآمد
  - (۱۰) بهبود سطح تحصیلات

با بهبود کیفیت زندگی مردم مواجه می شویم.

چه زمانی می گوئیم رشد در جامعه به وجود آمده است:

هرگاه با:

- (۱) به کارگیری بیشتر و بهتر عوامل تولیدی
- (۲) سرمایه گذاری های بیشتر
- (۳) استفاده از روش ها و فناوری های بهتر و مناسب تر
- (۴) افزایش سطح زیر کشت
- (۵) به کارگیری سموم دفع آفات نباتی
- (۶) استفاده از بذر اصلاح شده
- (۷) تأسیس کارخانه های جدید
- (۸) توسعه مراکز تولیدی فعلی

با افزایش تولید و با بهبود کیفیت محصولات مواجه شویم.

نکته هرگاه وضع زندگی مردم در اثر هر یک از این موارد فوق بهبود یابد، در واقع **رشد** اتفاق افتاده است. اگر وضعیت زندگی مردم در اثر هر یک از این موارد از لحاظ کیفی بهبود یابد، می گوئیم **توسعه** ایجاد شده است.

بخش ۴: فصل ۲: توزیع درآمد و فقر

راهحل از بین بردن فقر چیست؟

در گذشته کشورهای توسعه یافته بر «توزیع ناعادلانه درآمد» تأکید داشتند.

در آن زمان هدف اصلی برنامه ریزی های اقتصادی تأکید بر «رشد اقتصادی» بدون در نظر گرفتن فقر و نحوه توزیع درآمد بین طبقات مختلف جامعه بود.

به همین منظور

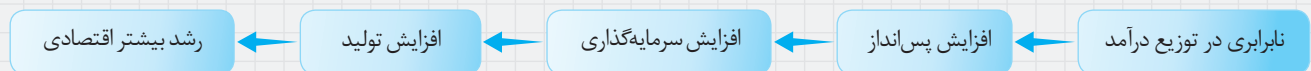
اقتصاددانان به دنبال راه های افزایش «پس انداز» که یکی از منابع اصلی تأمین سرمایه لازم برای افزایش تولید است، بودند.

مطابق همین نظر

یک اصل اقتصادی عنوان می کند که «در گروه های بالای درآمدی (افراد ثروتمند) در مقایسه با افراد کم درآمد (افراد فقیر)، «میل نهایی به مصرف» کم تر و در نتیجه «میل نهایی به پس انداز» بیشتر است.»

بنابراین

اعتقاد بر این بود که اگر درآمد کل کشور به صورت ناعادلانه تقسیم شود [یعنی بیشترین سهم از درآمد کل، به افراد ثروتمند جامعه برسد] موجب افزایش پس انداز ملی و در نتیجه افزایش سرمایه گذاری و رشد بیشتر اقتصادی می شود.

۱) تجربه کشورهای توسعه یافته در گذشته این اصل اقتصادی را تأیید می کند.

۲) درستی این نظریه و اصل اقتصادی هنوز در کشورهای در حال توسعه مورد تردید است؛ زیرا یکی از دلایل اصلی که مانع توسعه اقتصادی در کشورهای در حال توسعه می شود وجود فقر گسترده است و از آنجایی که توزیع ناعادلانه درآمد در این کشورها موجب گسترش فقر می شود، پس امکان ایجاد توسعه را در این کشورها از بین می برد حتی اگر بتواند رشد اقتصادی را افزایش دهد.

۳) بنابراین امروزه یکی از برنامه ها و سیاست گذاری های اصلی در کشورهای در حال توسعه کاهش فاصله طبقاتی و ریشه کن کردن فقر و تأمین حداقل رفاه اجتماعی برای عموم مردم است.

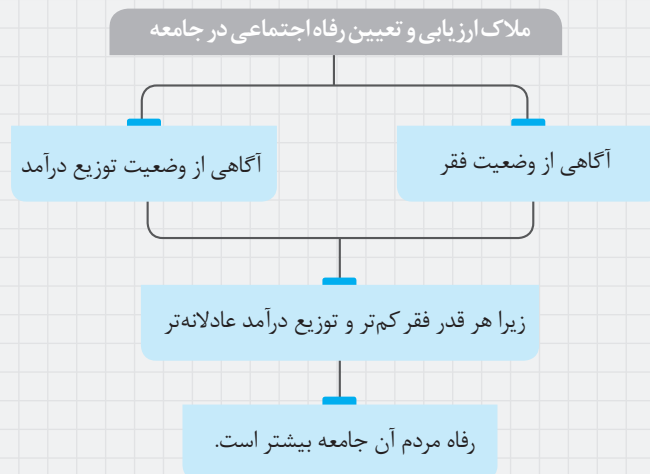
◆ ایجاد سلامت در جسم و روح افراد جامعه

◆ ترویج دانش

◆ کاهش نابهنجاری های اجتماعی

◆ ریشه کن کردن فقر
◆ کاهش نابرابری ها

و در صورت تحقق این موارد
میسر می شود.

بخش ۴ / فصل ۳: دولت و توسعه

امروزه، دولت‌های کشورهای «در حال توسعه» و «توسعه‌نیافته» تلاش می‌کنند تا حرکت به سمت توسعه را آغاز و یا به آن سرعت بخشند. **بنابراین** ← بحث مربوط به نقش دولت در جریان توسعه اقتصادی جوامع بحثی جدی و پراهمیت است. (داخل ۸۷)

یکی از مظاهر دخالت دولت در عرصه اقتصاد نقش دولت در جریان توسعه اقتصادی است.

بررسی دیدگاه‌های مختلف در رابطه با نقش دولت در اقتصاد

دیدگاه طرفداران اقتصاد آزاد یا مخالفان حضور دولت در اقتصاد

این گروه معتقدند که دخالت دولت در اقتصاد:

- ۱- موجب کند شدن حرکت به سمت پیشرفت
- ۲- گسترش ناکارایی و کاهش تحرک بخش خصوصی
- ۳- تصمیم‌گیری دولت به جای مردم
- ۴- و برهم زدن نظم اقتصادی جامعه می‌شود.

و به عنوان شاهد به همزمانی انقلاب صنعتی با گسترش اندیشه اقتصاد آزاد در جوامع غربی و موفقیتشان در مسیر توسعه، اشاره می‌کنند. (استدلال این گروه).

و نتیجه می‌گیرند

در صورتی که دولت در اقتصاد دخالت نکند و به مسائل غیراقتصادی جامعه بپردازد، دیگر هیچ مشکلی پیش نمی‌آید و هزینه‌های ناکارایی‌ها به جامعه تحمیل نمی‌شود.

دیدگاه طرفداران حضور دولت در اقتصاد یا مخالفان اقتصاد آزاد

این گروه برای دولت نقش مهمی قائلند و معتقدند:

(۱) دولت از عوامل مؤثر در توسعه اقتصادی است. (۲) جوامع در حال توسعه به دولتی کارآمد و قوی برای پیگیری هدف توسعه نیاز دارند. (۳) جوامع در حال توسعه بدون حضور دولت نمی‌توانند در مسیر توسعه گام بردارند یا حرکتشان بسیار دشوار خواهد بود. استدلال این گروه این است:

- کشورهای توسعه‌یافته در گذشته زمانی به توسعه دست یافتند که در عرصه صنعت، تجارت، علم و اندیشه و تحولات اجتماعی رقیبی نداشتند و با نفوذ به بازارهای جهان سرمایه لازم برای تقویت اقتصاد و طی کردن مراحل اولیه توسعه را کسب کردند و در مراحل بعدی که فاصله‌شان با سایر کشورها از نظر صنعت و ثروت زیادتر شد، پیشرفتشان سرعت بیشتری گرفت.

- اما کشورهای در حال توسعه امروزی نه تنها از همان ابتدا رقیبان بزرگ و پر قدرت توسعه‌یافته را در کنار خود داشتند که امکان و فرصت فعالیت را به آن‌ها نمی‌داد، بلکه در کشورهای خود نیز با رقیبان بزرگ مواجه‌اند.

و به عنوان شاهد نقش دولت آلمان در شکل‌گیری جریان توسعه این کشور در نیمه دوم قرن نوزدهم را مثال می‌زنند.

و نتیجه می‌گیرند

برخلاف تصور رایج، حرکت توسعه کشورهای توسعه‌یافته امروزی مثل کشور آلمان کاملاً بدون دخالت دولت‌ها و براساس اصل آزادی اقتصادی نبوده است.

نکته نقش دولت در کشورهای در حال توسعه در سرعت بخشیدن به حرکت توسعه

۱- اعمال مدیریت بر جریان توسعه می‌باشد.

۲- تجهیز منابع و امکانات

از یکسو ادعای توسعه بر پایه اقتصاد آزاد و بدون حضور دولت، ضعیف و غیرقابل دفاع است و از سوی دیگر، دخالت دولت در اقتصاد کشورهای در حال توسعه، نتیجه مطلوبی برجای نگذاشته است.

اعتقاد این گروه این است: (۱) کشورهای در حال توسعه در «مراحل اولیه توسعه» به حضور دولتی «مقتدر» و «کارآمد» برای سرعت بخشیدن به روند توسعه نیازمندند. (۲) بعد از پشت سر گذاشتن مراحل اولیه توسعه و کسب تجربه کافی توسط بخش خصوصی دیگر نیاز به حمایت دولت احساس نمی‌شود؛ زیرا بخش خصوصی بهتر از دولت از پس کارها برمی‌آید و حمایت دولت در این مرحله حتی برای اقتصاد مشکل هم ایجاد می‌کند. (۳) آن‌ها رابطه دولت و بخش خصوصی را به رابطه پدر و مادر و فرزندان‌شان تشبیه می‌کنند.

دیدگاه

کارشناسان

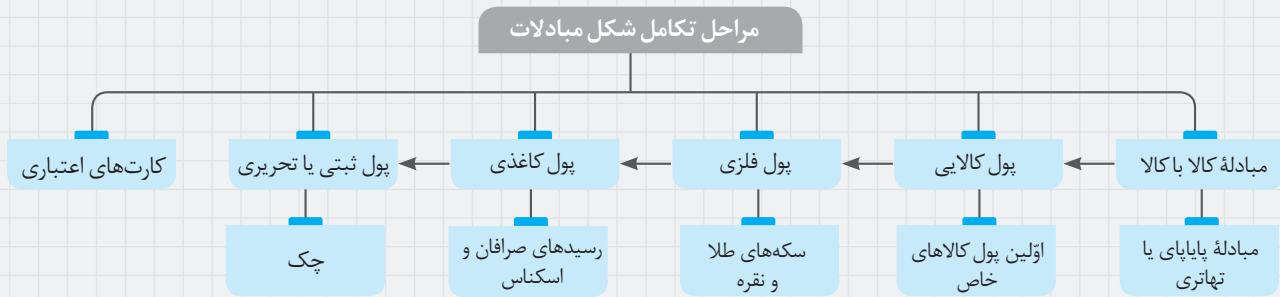
حضور مشروط

دولت در اقتصاد

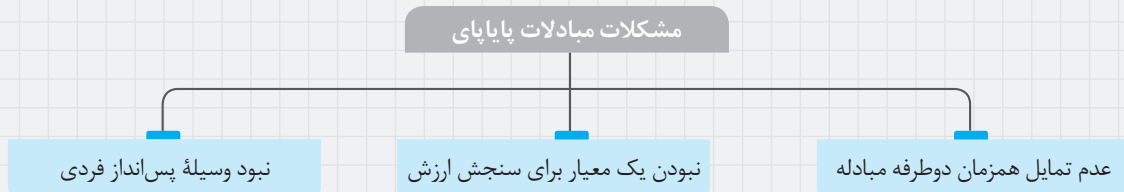
(دیدگاه تلفیقی)

بخش ۵ / فصل ۱: پول

پول در اقتصاد مانند خون در رگ‌های انسان

۱- مبادله کالا با کالا (یا مبادلات «پایایی» یا «تهاتری»): هرکس کالای مازاد خود را با کالای موردنیاز، مبادله می‌کرد.

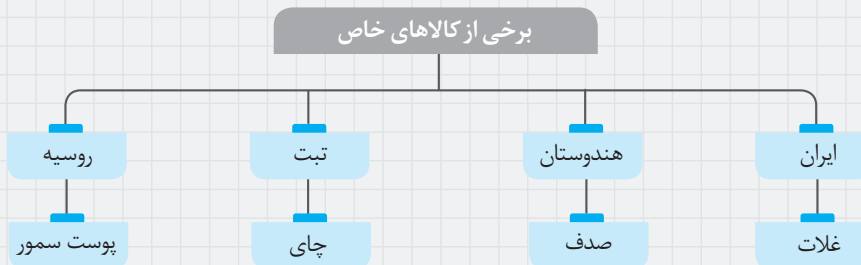

– عدم تمایل همزمان دوطرفه مبادله: شخص باید کسی را پیدا می‌کرد که کالای موردنیاز او را داشته باشد و همزمان تمایل به تبادل این کالا با کالای مازاد طرف مقابل را نیز داشته باشد که بسیار مشکل بود.

– نبودن یک معیار برای سنجش ارزش: کسی نمی‌دانست چقدر از یک کالا را با کالای دیگر باید مبادله کند.

– نبودن وسیله پس‌انداز فردی: فسادپذیری و از بین رفتن این کالاها مانع از پس‌انداز فردی می‌شد.

۲ پول کالایی یا (اولین پول): در هر منطقه کالایی که مورد علاقه و توجه مردم آنجا بود، به عنوان پول انتخاب می‌شد و مردم حاضر بودند کالاهای اضافه خود را با آن کالا مبادله کنند.

هزینه نگهداری بالایی داشتند.

فسادپذیر بودند.

مشکلات پول کالایی

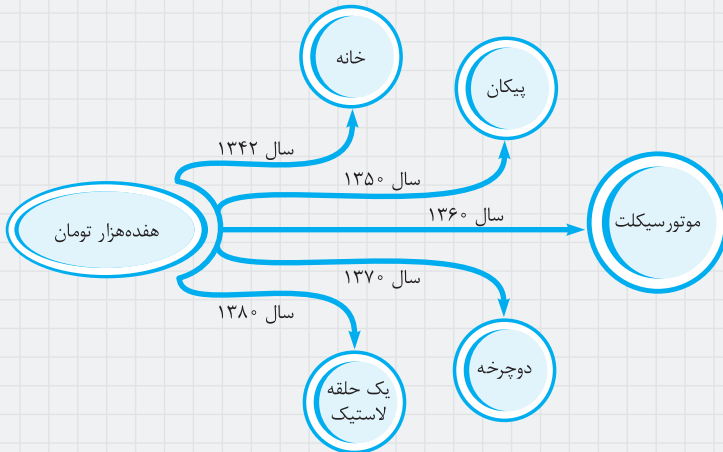
فضای زیادی اشغال می‌کردند.

۲) **وسيلة سنجش ارزش:** به وسیله پول می توان برای هر کالایی ارزشی مشخص کرد، و از این طریق، ارزش نسبی کالاهای مختلف را با هم مقایسه کرد تا خرید و فروش کالاهای مختلف آسان شود.

۳) **وسيلة پس انداز و حفظ ارزش:** تنها از طریق پول می توانیم برای آینده پس اندازی داشته باشیم تا بتوانیم نیازهایی را که در طول زمان برایمان پیش می آید برطرف کنیم و مخارج غیرقابل پیش بینی، در موقعیت های خاص را بپردازیم.

۴) **وسيلة پرداخت آتی:** در صورتی که در کشور تورم وجود نداشته باشد و پول ارزش خود را حفظ کند، می توانیم خرید قسطی انجام دهیم؛ یعنی امروز کالایی را بخریم و در آینده بهای آن را پرداخت کنیم و یا حواله های بانکی ردوبدل کنیم. ولی در زمانی که تورم وجود دارد، فروشنده خرید اقساطی را نمی پذیرد؛ زیرا پول در آینده ارزش خود را از دست می دهد.

قدرت خرید پول

به مثال مقابل توجه کنید: همان طور که می بیند یک واحد پول در طول زمان نتوانسته ارزش خود را حفظ کند، در این صورت قدرت خریدش را از دست داده است؛

یعنی اگر در سال ۴۲ قدرت خرید ۱۷ هزار تومان پول برابر یک خانه بوده است بعد از گذشت تقریباً ۴۰ سال همین مقدار پول به اندازه یک حلقه لاستیک قدرت خرید دارد.

نکته

۱) قدرت خرید پول به سطح عمومی قیمت ها بستگی دارد؛ یعنی هر چه سطح عمومی قیمت ها افزایش یابد، «قدرت خرید پول» کاهش می یابد و برعکس هر چه سطح عمومی قیمت ها کاهش یابد، «قدرت خرید پول» افزایش می یابد.
 ۲) هر چه هم پول نسبت به تولید جامعه کم تر باشد (یعنی پول در دست مردم کم تر از کالاها و فرمات تولید شده در جامعه باشد) قدرت خرید پول بیشتر می شود و هر چه هم پول نسبت به تولید بیشتر شود، قدرت خرید پول متناسب با آن کاهش می یابد.
 اگر دولت یک اسکناس جدید چاپ کند در حالی که متناسب با این پول جدید کالایی تولید نشده باشد، در این صورت قدرت خرید پول کاهش می یابد؛ زیرا اسکناس جدید با ورود به بازار موجب افزایش هم پول می شود.

به مثال دقت کنید: فرض کنید بانک مرکزی پول جدیدی را چاپ و وارد بازار کند، اما متناسب با این پول جدید، کالایی تولید نشده باشد. از آنجایی که پول جدید باعث افزایش درآمد مردم و در نتیجه افزایش تقاضای کل می شود، با سرعت قیمت کالاهای موجود در بازار که قبلاً تولید شده اند، افزایش می یابد.

تورم و روند شکل گیری آن

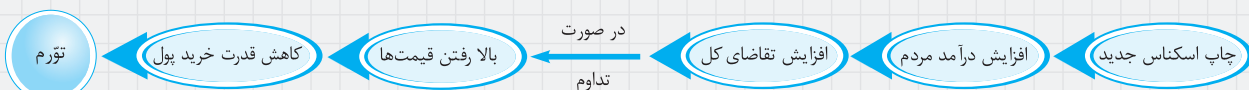
◆ تورم به معنی افزایش عمومی سطح قیمت ها است.

◆ اگر افزایش قیمت ها به صورت بی رویه و مداوم باشد، با تورم مخرب و بد مواجه هستیم.

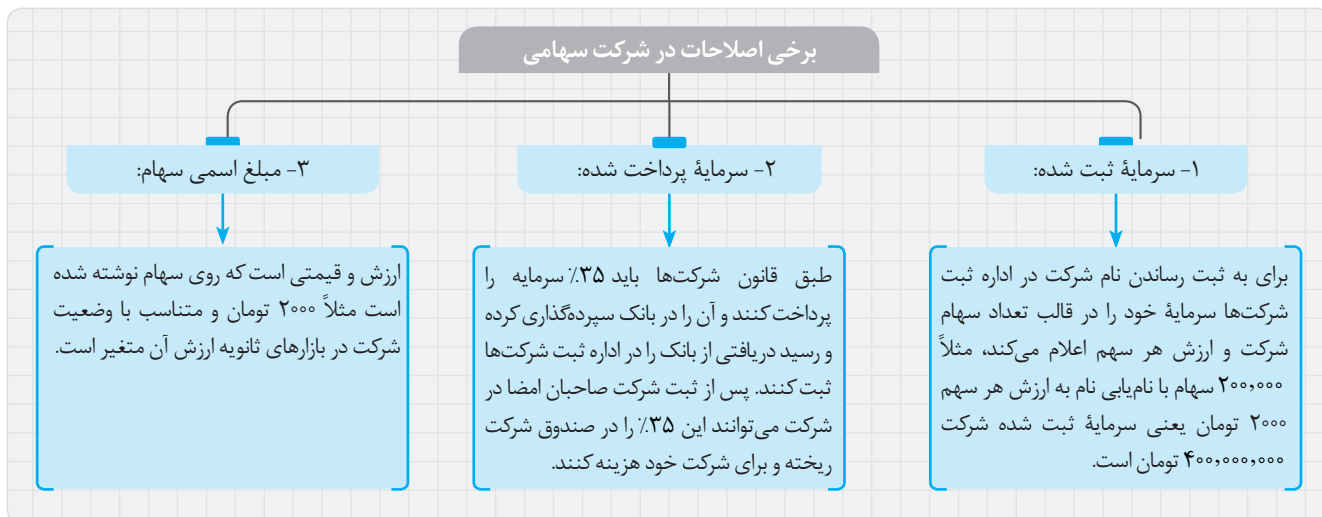
◆ تورم به علت فزونی گرفتن تقاضای کل بر عرضه کل به وجود می آید:

تقاضای کل < عرضه کل

نکته هرگاه حجم پول در دست مردم با میزان تولید کالا و خدمات هماهنگ نباشد، قیمت ها افزایش می یابد؛ یعنی قدرت خرید پول کاهش یافته و ارزش پول نیز کاهش می یابد و این مسئله خود را به صورت تورم نشان می دهد.

نکته اولین پیامد چاپ اسکناس جدید افزایش درآمد مردم است و نتیجه آن ایجاد تورم در اقتصاد می باشد.

◆ سؤالات چهارگزینه‌ای ◆

۱۵) عبارت «هیئت پذیرش پس از بررسی دقیق وضعیت مالی شرکت، نسبت به پذیرش یا رد تقاضای آن اقدام خواهد کرد. همچنین، «در صورت پذیرش،

شرکت از مزایا و معافیت‌های مالیاتی خاص برخوردار خواهد شد.» در ارتباط با چه شرکتی و مربوط به چه سازمانی است؟

داخل ۹۱

- (۱) سهامی عام - بورس
(۲) سهامی خاص - بورس
(۳) سهامی عام - سازمان ثبت علائم و شرکتها
(۴) سهامی خاص - سازمان ثبت علائم و شرکتها

داخل ۸۴

۱۶) کدام شرکتها از مزایا و معافیت‌های مالیاتی برخوردار می‌شوند؟

- (۱) شرکت‌های مختلط سهامی
(۲) شرکت‌های مختلط غیرسهامی
(۳) شرکت‌هایی که سهامشان در بورس پذیرفته می‌شود.
(۴) شرکت‌هایی که تمام سرمایه‌شان در هنگام تأسیس توسط مؤسسان تأمین شده است.

۱۷) شرکتی که برای انجام امور تجاری تشکیل می‌شود، سرمایه آن متشکل از سهام هم‌ارزش است و افراد با خرید سهام در سود و زیان این نوع

شرکتها سهیم می‌شوند، شرکت ..... نام دارد و مسئولیت صاحبان سهام در این شرکتها ..... است و سهام این شرکتها معمولاً به وسیله ..... به فروش می‌رسد.

خارج ۸۹

- (۱) تضامنی - به میزان مساوی - بازار سرمایه
(۲) سهامی - به میزان سهام افراد - بورس اوراق بهادار
(۳) نسبی - به میزان سهام عرضه شده به مردم - بانک‌های دولتی
(۴) با مسئولیت محدود - به نسبت معاملات افراد با شرکت - بانک مرکزی

بیشتر بدانیم

معروف‌ترین بازارهای بورس دنیا

۱- بازار بورس نیویورک	۲- بورس نزدک آمریکا	۳- بورس توکیو و اوساکا (گروه بورس ژاپن)
۴- بورس لندن	۵- بورس بروکسل، لیسبون و پاریس (گروه بورس اروپا)	۶- بورس هنگ‌کنگ
۷- بورس شانگهای	۸- بورس تورنتو	۹- بورس آلمان
۱۰- بورس سوئیس		

چرا ملتها به تجارت روی می‌آورند؟

◆ شرایط و امکانات موجود طبیعی یا فناوری در هر کشور سبب می‌شود که ساکنان آن کشور به تولید کالاهای خاص بپردازند

◆ **یکسان نبودن منابع و عوامل تولید:** کشورها از نظر دسترسی به عوامل تولید (منابع طبیعی و نیروی انسانی و

...) شرایط یکسانی ندارند.

- برخی منابع آبی کافی و زمین‌های حاصلخیز دارند؛ مثل استرالیا که محصولات کشاورزی فراوان و مختلفی دارد.
- برخی از نیروی انسانی متخصص و باتجربه بهره‌مند هستند. مثل ژاپن که نیروی متخصص فراوانی در الکترونیک دارد.

- برخی از معادن زیرزمینی برخوردارند؛ مثل ایران که دارای منابع نفت و گاز فراوان است.

◆ **یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری:** دستیابی به فناوری کار دشواری است که کشورهای

توسعه‌یافته طی سالیان متمادی و با انجام آزمایشات مختلف و صرف هزینه‌های زیاد و با تجربه فراوان به آن دست یافته‌اند. پس به رایگان آن را در اختیار دیگران نمی‌گذارند!

و از طرفی انتقال فناوری کار ساده‌ای نیست!

- دسترسی به فناوری‌های نوین و موفقیت در به‌کارگیری آن موجب تنوع و افزایش کیفیت کالاهای تولیدی و کاهش هزینه‌های تولید می‌شود.

◆ **شرایط اقلیمی (آب و هوایی) متفاوت:**

تنوع آب و هوایی و شرایط طبیعی متفاوت در سرزمین‌ها موجب می‌شود که در هر منطقه یا کشور کالاهای خاصی تولید شود و بنابراین سایر کشورها برای دسترسی به این کالاها به تجارت با یکدیگر می‌پردازند. مثلاً پسته مرغوب در شرایط آب و هوایی برخی نقاط ایران، و نیز فندق و بادام خوب در شرایط آب و هوایی ترکیه به‌عمل می‌آید.

◆ عواملی که موجب روی آوردن کشورها به تجارت می‌شود:

اصل مزیت نسبی

◆ با توجه به سه عامل مهم که در بالا بیان شد، توان تولیدی هر منطقه یا کشور با منطقه یا کشور دیگر متفاوت است. بنابراین هر کشور یا هر منطقه بایستی

منابع و امکانات اقتصادی خود را در تولید کالاهایی به‌کار گیرد که هزینه تولید آن‌ها نسبت به هزینه تولید کالاهای مشابه در کشور یا منطقه دیگر، کم‌تر باشد و با توجه به تخصصی که در تولید این نوع کالاها ایجاد می‌شود از سطح کیفیت بالاتری نیز برخوردار باشند.

مثلاً تولید برنج در منطقه شمال ایران نسبت به سایر مناطق با هزینه کم‌تر و کیفیت بالاتری تولید می‌شود.

و یا قهوه در برزیل ارزان‌تر و مرغوب‌تر از مصر تولید می‌شود در حالی که تولید پنبه در مصر ارزان‌تر از برزیل است.

(۱) پیامد نامطلوب عدم به‌کارگیری اصل مزیت نسبی

◆ منابع و سرمایه‌ها بازدهی مطلوبی نداشته باشند.

◆ رعایت اصل مزیت نسبی موجب می‌شود تا:

◆ منابع و سرمایه‌های کشور به هدر بروند.
◆ تولید کالاهای کم‌کیفیت باعث کاهش رفاه جامعه شود.

(۲) در فضای رقابتی تجارت بین‌الملل چه کشورهایی برنده‌اند؟

کافه نت

◆ قابلیت‌ها و توانمندی‌های تولیدی، یعنی مزیت نسبی کشور خود را به‌فوی شناسایی کنند.
◆ فرصت‌های بین‌المللی موجود را پیدا کنند و در نهایت با کار و تلاش فراوان و همکاری دو جانبه بین‌المللی و به‌کارگیری مزیت نسبی خود از فرصت‌های اقتصادی موجود بهره‌مند شوند.

بخش ۶ فصل ۲: آشنایی با برخی نهادها و مؤسسات مؤثر در اقتصاد جهان

آشنایی با نهادها و مؤسسات اقتصادی بین‌المللی

◆ نهادها و سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی نقش مهمی در تنظیم روابط اقتصادی خارجی بین کشورهای مختلف دارند.

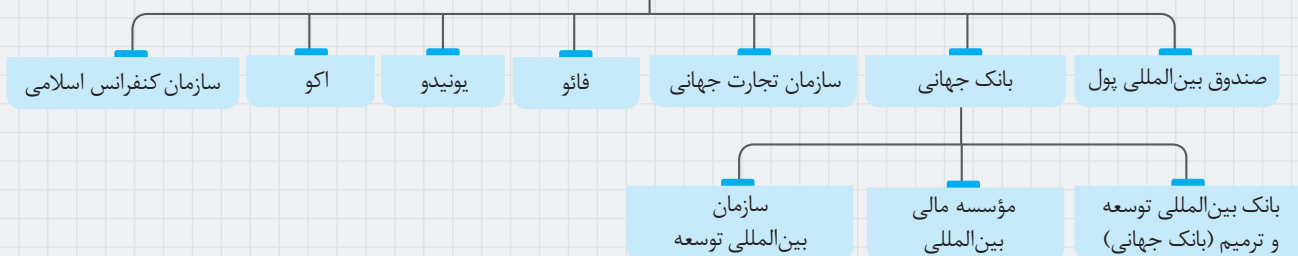
◆ گسترش سریع روابط تجاری و مالی بین کشورها در نیم‌قرن اخیر است.

◆ دلیل این امر و

◆ این نهادها و سازمان‌ها با گره زدن منافع اقتصادی کشورها به یکدیگر، صلح و ثبات منطقه‌ای و جهانی ایجاد می‌کنند.

نکته تقریباً تمام نهادها و سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی و منطقه‌ای مهم پس از جنگ جهانی دوم تأسیس شده‌اند که این زمان مقارن با گسترش سریع روابط اقتصادی بین‌المللی است.

مهم‌ترین سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی و منطقه‌ای

صندوق بین‌المللی پول (International Monetary fund)

◆ وابسته به سازمان ملل متحد است.

◆ قرارداد تأسیس این صندوق در ژوئیه ۱۹۴۵ و توسط نمایندگانی از ۴۴ کشور جهان امضا شده است.

◆ امروزه تمام کشورهای مستقل دنیا عضو این صندوق هستند.

◆ هدف اولیه و اصلی ایجاد صندوق، همکاری کشورهای عضو جهت حل مسائل پولی بین‌المللی بود.

◆ IMF یا همان صندوق بین‌المللی پول محلی است برای:

- مشورت‌های مالی

- کمک در زمینه طراحی خط مشی‌های اساسی اقتصادی

- ارائه کمک‌های آموزشی و فنی

- ارائه کمک‌های مالی به کشورهای واجد صلاحیت

◆ برخی از اهداف درج شده در اساس‌نامه صندوق عبارتند از:

(الف) از طریق گسترش بازرگانی بین‌المللی موجب ارتقای سطح اشتغال، افزایش درآمد واقعی و توسعه منابع تولیدی در کشورهای عضو می‌شود.

(ب) موجب تشویق ثبات ارزی و جلوگیری از کاهش رقابت‌آمیز ارزش پول‌ها نسبت به یکدیگر می‌شود.

بیشتر بدانیم

یکی از سیاست‌هایی که برخی کشورها برای افزایش صادرات و کاهش واردات پیش می‌گرفتند این بود که سعی می‌کردند در کاهش ارزش پولشان نسبت به پول سایر کشورها، به رقابت بپردازند، زیرا کشوری که ارزش پول پایینی داشت، می‌توانست صادرات خود را افزایش دهد. (چون خارجیان کالای ارزان بیشتری می‌خریدند، و از طرفی وارداتش را کاهش دهد) (چون مردم داخل کشور با پولی که ارزش کمی داشت قادر به خرید کالاهای خارجی نبودند). ← به این ترتیب این کشور سود می‌برد.

(پ) کمک به برطرف کردن مشکلات موازنه پرداخت‌های خارجی از طریق اعطای وام به اعضا در صورت نیاز

بیشتر بدانیم

اگر کشوری واردات بیشتر نسبت به صادرات داشته باشد، در این صورت پرداختی ارز نسبت به دریافتی ارز در این کشور بیشتر خواهد بود و توازن پرداخت‌های خارجی بر هم خواهد خورد.

صادرات > واردات ← کسری‌تر از پرداخت‌ها

